

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Katedra Blízkého východu

Posudek oponenta na bakalářskou práci Kamily Hokrové „Pražští rabíni na přelomu 19. a 20. století: K charakteru pražského rabinátu“

Popis práce

Bakalářská práce pojednává o profilu a činnosti rabínů působících v Praze v letech 1870–1938. Diskuse postupuje od obecnějšího pohledu na společenské a kulturní výzvy, před nimiž v daném období židovská komunita v českých zemích stála (zvláštní pozornost je věnována česko-židovskému hnutí a pražskému sionismu), přes představení demografického a jazykového profilu pražské židovské obce a fungování místního rabinátu v daném období, až k biografickým jednotlivých rabínů (Kämpf, Bondy, M. Hirsch, Kisch, Ehrenfeld, Brody, I. Hirsch, Arje, Epstein, Deutsch, Sicher). Práce obsahuje obrazovou přílohu.

Věcné hodnocení

Práce nabízí solidní přehled dostupných informací o rabínech působících v Praze ve druhé polovině 19. a na počátku 20. století, sestavený hlavně ze sekundárních a terciárních pramenů, což je pro bakalářskou práci postačující. Je psaná čtivým stylem, neobsahuje stylistické prohřešky, výklad je strukturovaný logicky. Biografická část je vhodně kontextualizovaná kapitolami pojednávajícími o demografickém a kulturním profilu pražské komunity a o postavení rabína v rámci židovské obce; tyto kapitoly jsou založené na relevantní a korektně citované odborné literatuře (zejména Čapková, Kieval).

Autorka v úvodu uvádí, že cílem práce „není podat podrobný popis rabínů a jejich života, ale spíše prostřednictvím dostupného materiálu objasnit, odkud daní rabíni přišli, z jakého prostředí pocházeli, který proud judaismu reprezentovali, charakterizovat jejich dílo a případně popsat, nakolik byli ovlivněni modernizačními trendy.“ (s. 10). Tento záměr je v jistém napětí s názvem práce, v němž se zrcadlí ambice vyjádřit se „k charakteru pražského rabinátu“, což nutně předpokládá nějaké zobecňující závěry, které by si ovšem vyžadovaly důkladnější práci s archivním materiálem (např. analýzu úřední komunikace rabínů a obce, dochovaných kázání apod.). Autorka naznačuje kořeny některých strukturálních problémů pražského rabinátu (nedostatek rabínských kandidátů způsobený absencí ješivot a později také místního rabínského semináře; nízké finanční ohodnocení), její analýza způsobu, jak se obec s těmito problémy vypořádala je (také vzhledem k omezené pramenné základně) spíše šablónovitá (ortodoxní rabíni importovaní „z Východu“ přicházejí do Prahy, kde se „modernizují“). Pokud by se autorka chtěla tématu dále věnovat, bylo by nepochybně vhodné, kdyby se zaměřila na v bádání spíše opomíjenou ortodoxní část pražské obce, jak naznačuje (s. 59). Stejně tak by jejím úvahám prospěla hlubší reflexe

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Katedra Blízkého východu

ideologických východisk hnutí *Wissenschaft des Judentums*, do něhož se řada pražských rabínů zapojila a které jistě nelze beze zbytku označit za pouhé „vykroč[ení] směrem k modernitě“ (tamtéž). Rovněž je škoda, že do práce nebyli zahrnuti rabíni působící v předměstských synagogách (Karlín, Smíchov, Vinohrady), jako např. Jakob Haller, Moše Stark, Sigmund Gelbhaus, resp. že jejich vynětí není nikde zdůvodněno.

Jisté rezervy spatřuji také v zacházení s použitými prameny. Autorka cituje články z česko-židovských periodik, opomíjí však soudobý tisk německojazyčný. Řada německojazyčných periodik je přitom dnes dostupná např. on-line v databázi Compact Memory, kterou provozuje knihovna frankfurtské univerzity, tudíž je bylo možné i v podmínkách karantény využít. Např. námatkové vyhledání fráze „isidor hirsch prag“ nabízí desítky výskytů, z nichž je možné se během půl hodiny dozvědět, že Isidor Hirsch v únoru 1891 přednášel ve spolku Afikej Jehuda na téma alexandrijského židovstva, v roce 1894 je už zmiňován jako nový karlínský rabín, v roce 1912 přednesl během návštěvy Adolfa Krause, prezidenta chicagské lóže B'nai B'rith, přednášku o americké filosofii, za války publikoval spis *Krieg und Ethik* (Frankfurt: Kaufmann, 1916) a v akademickém roce 1925/26 se stal prvním lektorem moderní hebrejštiny na české Karlově univerzitě. Tyto informace, jakkoli nejsou klíčové, dotvářejí obraz pojednávané osobnosti a umožnily by autorce s relativně malým úsilím nabídnout v práci docela velkou „přidanou hodnotu“. Stejně tak by použití německojazyčného tisku mohlo nabídnout vhodnou protiváhu poněkud jednostranně prezentovaným vyjádřením k jazykovým sporům v obci (s. 14–15, 29–30) – autorka sice připouští, že uvedené citace jsou polemicky zabarvené, žádné důsledky pro svoji analýzu z toho však nevyvozuje. Autorka by se proto během obhajoby mohla vyjádřit k otázce, do jaké míry spory „německého establishmentu“ obce s česko-židovským hnutím představovaly tu nejvýraznější „třetí plochu“ vztahů uvnitř komunity, nebo zda se jednalo o jeden z vícero paralelně probíhajících mocenských konfliktů? Jakou roli v nich (pokud vůbec) hrála ortodoxie?

Kvalitu práce by nepochybně také zvýšilo, kdyby si autorka k použitým sekundárním a terciárním pramenům někdy kladla doplňující otázky. Např.: Filip Bondy „vyučoval v Českých Budějovicích“ (s. 49) – na jaké škole? (Byl také rabínem.) Nathan Ehrenfeld se narodil „v uherském městě Csúsz“ (s. 48) – ve které části Uherska se toto město nachází? (Rychlá konzultace internetového vyhledávače by ukázala, že se jedná o vesnici Csúz [sic!], dnes Dubník v okrese Nové Zámky na Slovensku). Autorka obecně každé méně známé toponymum označuje jako „město“, což je poněkud zavádějící. (Např. na s. 54: Aharon Epstein se narodil „ve městě Glod v Rumunsku“ – Glod je malá vesnice, tedy v uherském Sedmihradsku, což kromě jiného vysvětluje Epsteinovy těsné vazby na podkarpatské obce.)

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Katedra Blízkého východu

Formální hodnocení

Práce neobsahuje překlepy a její formální zpracování je na vysoké úrovni. Občas se v ní objevují drobné typografické chyby, např. v maďarských toponymech (na s. 43 Tiszabö místo správného Tiszabó; na s. 55 Ároktö místo správného Ároktó), nebo záměna pomlčky a spojovníku. Je-li zmíněno, že se Heinrich Brody narodil v „v uherském Ungvaru“, možná by bylo vhodné doplnit, že českému čtenáři je Ungvár známější jako Užhorod. Citace práce A. Kische (s. 47) je neúplná (má být *Versuch einer neuen Erklärung der in der Alkuinhandschrift der k. u. k. Hofbibliothek in Wien enthaltenen gotischen Fragmente*). Závěrečná bibliografie mohla být zpracovaná pečlivěji, objevují se v ní drobné nekonsistence (někde chybí místa vydání apod.).

Závěrečné hodnocení

Z výše uvedeného je zřejmé, že se jedná o solidní text, který plně splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. Práci proto **doporučuji k obhajobě** a navrhuji při obhajobě vyjít z hodnocení **velmi dobře**.

V Litoměřicích 3. 9. 2020

PhDr. Milan Žonca, PhD